

нання завдання можливе лише в разі систематичного і глибокого опрацювання теоретичного матеріалу за темою практичного заняття, наявності навичок фізикального обстеження і вмінь аналітично та логічно мислити.

Отже, етапний епікриз слід розглядати як об'єктивну форму визначення рівня теоретичної та практичної підготовки студентів.

Список використаної літератури

1. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 р. №1556-VII.
2. Волосовець О.П. Питання якості освіти у контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій школі / О.П. Волосовець // Медична освіта. – 2005.–С.12-16.
3. Стандарты контроля качества обучения в медицинском вузе: учебное пособие / [Васильева Е.Ю., Массар Ж., Енина О.В. и др.]. – Архангельск, 2012. – С.51-53.

НАСТУПНІСТЬ НАВЧАННЯ РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ НА ПІДГОТОВЧОМУ ВІДДІЛЕННІ ТА ОСНОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ ВДНЗУ «УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»

Максименко Н.В.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Розглянуто питання наступності навчання російської мови як іноземної на підготовчому відділенні та основних факультетах медичних вишів. Показано, що наступність є одним із головних принципів і умов успішного навчання. Значну увагу приділено формуванню ціннісних орієнтирів майбутніх лікарів засобами мови.

Ключові слова: наступність, мовна діяльність, адаптація, професійна комунікація.

Практика здобуття вищої освіти за кордоном завжди була прогресивним явищем. Досягнення провідної мети вищої освіти – оволодіння фахом – неможливе без володіння мовою викладання. Для студента-іноземця мова країни, в якій він навчається, є засобом комунікації та інструментом пізнання, отримання знань з обраного фаху. Іноземні громадяни приїздять на навчання в Україну здебільшого у віці 18–20 років, коли формується життєва позиція, визначаються ціннісні орієнтири, тому мова є не лише засобом отримання фаху, а й засобом формування світогляду, джерелом пізнання іншої ментальності, входження в новий соціокультурний простір.

Важливу роль у цьому процесі відіграє підготовче відділення для іноземних громадян. З першого дня цей підрозділ вишу стає для слухачів спільнотою близьких людей, які підтримують, допомагають, спрямовують студента в складний період його життя і навчання – адаптації в чужій країні.

Перша особа, з якою студент-іноземець постійно контактує, – викладач російської мови як іноземної. Від його професійної підготовки, особистісних якостей і навіть артистизму залежить не тільки процес оволодіння мовою, а й формування особистості студента, його пізнавальної діяльності та культури. Зовнішній вигляд викладача, тембр голосу, інтонація, вміння знайти контакт зі студентами створюють емоційну атмосферу навчання, яка впливає на рівень засвоєння мови і посилює мотивацію її вивчення.

На початковому етапі вивчення мови формується вміння складати питання, абстрагувати поняття і явища, узагальнювати, знаходити подібності та відмінності, систематизувати матеріал.

Навчаючи рецептивних видів мовленнєвої діяльності – аудіювання та читання – ми прагнемо, щоб до кінця навчального періоду студент розумів головний зміст матеріалу. Цільова настанова при читанні вголос і про себе – розвиток навичок осмислення та розуміння тексту. Вимоги до мовлення як продуктивного виду діяльності полягають у тому, що в кінці першого семестру студент підготовчого відділення повинен уміти розширити або скоротити речення в усній формі, залишивши в ньому структурне і семантичне ядро, сформулювати головну думку прочитаного або прослуханого абзацу наукового тексту, поставити запитання до абзацу, переказати текст.

На наступному етапі навчання студентів-іноземців російської мови формуються вміння трансформувати речення при переказі прочитаного або прослуханого наукового тексту, аргументувати головну думку тексту, коротко переказати і прокоментувати прослухане або почуте, описати вивчені речовини, явища, закони, перебіг дослідів. Наприкінці другого семестру студент повинен проаналізувати текст, відновити інформацію за записами, зробленими під час прослуховування тексту лекції.

Продуктивний вид мовної діяльності – писемне мовлення – потребує довготривалих тренувань. Використовуються засоби письмової фіксації засвоєного змісту, формуються навички вільного письма. Цей шлях є підготовчим етапом до навчання елементам запису лекцій, тому протягом майже всього початкового етапу студенти вчать писати диктанти різного типу з поступово зростаючим темпом.

Активна комплексна підготовка студента до навчання у виші складається з навчання конспектування наукових текстів, роботи з підручниками, слухання лекцій. Тому в другому семестрі на підготовчому відділенні значна увага надається запису мінілекцій зі слуху, адже це і є наближенням студента до його майбутньої практичної діяльності – навчання на першому курсі академії.

Від успішного формування мовної бази для подальшого навчання за фахом залежить успіх оволодіння студентами спеціальними профільними дисциплінами. Багаторічний досвід підготовки майбутніх студентів-медиків у академії вказує на продуктивність процесу введення загальнонаукової та медичної лексики вже на початковому етапі вивчення мови. На третьому тижні навчання вводиться тематична група лексики «Частини тіла людини» з основними поняттями: *голова, обличчя, око, ніс, вухо, рот, шия, тулуб, рука, нога тощо*. Семантизація цієї лексики проводиться за використанням наочності, відпрацьовуються навички правильної вимови, звертається увага на можливе чергування приголосних у російській мові (*ухо – уши*), перехід наголосу (*рука – руки*).

У II семестрі на заняттях із біології в розділі «Остеологія» вивчаються нові слова: *плечо, предплечье, локоть, кисть, бедро, коліно, голень, стопа* etc. На заняттях із наукового стилю акцентується увага, що в науковому мо-

вленні (усному та писемному) для деяких слів цієї групи існують суто медичні назви: *рука – верхня кінцівка, нога – нижня кінцівка*. Слухачам підготовчого відділення пропонуються завдання на утворення прикметників (*плече – плечовий, коліно – колінний*), складання словосполучень (*плечова кістка, колінний суглоб*). Робота з введення медичної лексики здійснюється послідовно, систематично, скоординовано з викладанням загальноосвітніх дисциплін у співпраці викладача-мовника з викладачем біології.

Продовжуючи навчання на I курсі, випускники підготовчого відділення, які пройшли початковий курс вивчення мови, оволоділи знанням загальнонаукової термінології, легше сприймають спеціальну термінологію, ніж студенти, які не навчалися на підготовчому відділенні. Так, майбутні стоматологи, опрацьовуючи науково-популярні тексти «Галитоз», «Зубної налет», легко і швидко працюють зі знайомими моделями речень, знаходять їх у текстах, складають словосполучення, тому викладач має більше часу на семантизацію та вивчення дериваційних зв'язків спеціальної лексики (*гингивит, пиорея, дивертикулит, бронхоектаз, синусит, карієс, флюс, пародонт*). Закріплюючи знання, студенти беруть участь у рольовій грі «Лікар-стоматолог – пацієнт». Студенти-медики за такою ж схемою працюють над текстами типу «Профілактика вірусних захворювань», «Здоров'я і причини його погіршення» тощо.

Метою навчання іноземних студентів на 1-2 курсах є вдосконалення вже сформованих на попередніх етапах навчання навичок і вмій мовленнєвої діяльності: сприймати на слух усні повідомлення, читати спеціальну літературу, спілкуватися на професійну тематику, письмово викладати інформацію за фахом, а також формувати навички та вміння в реферуванні, анотуванні й ін.

Поважаючи загальнолюдські та громадянські права особи, викладачі прагнуть до порозуміння зі студентами, які мають різний базовий рівень володіння мовою. Коли студенти вперше на I курсі зустрічаються з темами, які стосуються їхнього майбутнього фаху, виникають труднощі не тільки зі сприйняттям термінології, а й із розширенням мовного запасу. Рекомендовані передтекстові, притекстові та післятекстові завдання спрямовані на поповнення, закріплення й активізацію лексики, розвиток навичок професійної комунікації. З метою навчання іноземних студентів професійному спілкуванню на заняттях з російської мови проводяться рольові ігри, які формують у студентів навички ведення діалогу з пацієнтом щодо його скарг, збору анамнезу життя. Пропоновані лексико-граматичні завдання допомагають студентам правильно вимовляти назви і симптоми хвороб, формулювати питання, які ставляться пацієнту, розуміти відповіді.

На II курсі формуються навички проведення послідовного опитування хворого для визначення його паспортних даних, кваліфікованої і грамотної фіксації їх у письмовій формі завдяки виконанню певного ряду завдань. Зосереджуємо увагу студентів на тому, що в історію хвороби заносять усі дані про хворого, тому що це – основний юридичний документ, який зберігається протягом 25 років. На наш погляд, гаслом подібної письмової роботи має бути латинський вислів: «Перо в руках лікарів - не скальпель, а патериця пророка», який налаштовує студентів на достовірність, правдивість і старанність у медичних записях.

Мова – це душа народу. Вивчаючи мову на всіх етапах навчання, студенти отримують не лише фахову, а й пізнавальну, культурологічну інформацію. Студенти підготовчого відділення, читаючи тексти про видатних учених-лікарів, біологів збагачують свій словниковий запас, поповнюючи й активізуючи лексику, пов'язану з медициною, засвоюючи певні граматичні та синтаксичні конструкції, розвиваючи навички усного й писемного мовлення.

Значна увага приділяється формуванню професійної особистості майбутнього лікаря. Так, на I і II курсах студенти ознайомлюються з творчістю лікарів-письменників - А.П. Чехова («Ах, зуби», «Хирургія»), М.О. Булгакова («Стальне горло», «Полотенце с петухом», «Морфий»). Мета роботи з художнім твором поєднує комунікативні, просвітницькі, виховні завдання, враховуючи при цьому специфіку адресата-іноземця.

Отже, оволодіння всім спектром мовної компетентності за принципами послідовності та наступності оптимізує резерви особистості, формує мовне підґрунтя для професійної діяльності майбутнього лікаря.

Список використаної літератури

1. Золотухін Г.О. Фахова мова медика: українська мова для студентів-медиків / Г.О. Золотухін. – К. : Здоров'я, 2001.
2. Суржина В.А. Расспрос пациента / В.А. Суржина, Е.А. Пономаренко. – Симферополь, 2006.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Малик С.В., Челишвілі А.Л., Лавренко Д.О., Малик Н.Є.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Організації післядипломної освіти відводиться особлива роль у контексті підготовки грамотного лікаря. З цієї метою в академії розроблено і протягом багатьох років використовується комплекс заходів, покликаних покращити навчання лікарів-інтернів шляхом активізації та підвищення відповідальності за свою роботу, залучення до науково-дослідної діяльності.

Ключові слова: післядипломна освіта, лікарі-інтерни, покращення, активізація діяльності.

Одним з основних завдань, які стоять перед медичною наукою і практичною охороною здоров'я, є підвищення якості медичної допомоги населенню України. У майбутньому якісна медична практика має відповідати таким вимогам: наявність підготовлених фахівців, оптимальне використання ресурсів, мінімізація ризику для хворих при застосуванні медичних технологій і задоволення пацієнта при контакті з медичною громадськістю [1].

Особлива роль у цих процесах відводиться організації післядипломної освіти. Інтернатура – це перший рівень підвищення практичної підготовки фахівців, їхньої здатності до самостійної лікарської діяльності. Протягом багатьох років співробітники Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна